

11. Arntz R., Picht H., Mayer F. (1989). Einführung in die Terminologiearbeit. 6th ed. 2009. Hildesheim: Olms.
12. Blum-Kulka Sh. Shifts of Cohesion and Coherence in Translation. Juliane House and Shoshana Blum-Kulka (eds) (1986). Interlingual and Intercultural Communication. Discourse and Cognition in Translation and Second Language Acquisition Studies. Tübingen: Narr. P. 17–35.
13. Clark Herbert H. (1996). Using Language. Cambridge: Cambridge University Press.
14. Comrie B. On Explaining Language Universals. Michael Tomasello (ed.) (2003). The New Psychology of Language. Volume 2. Mahwah: Erlbaum. P. 195–209.
15. Fijas L. Das Postulat der Ökonomie für den Fachsprachengebrauch. Hoffmann, Lothar, Kalverkämper, Hartwig and Herbert E. Wiegand (eds) (1998). Fachsprachen. Ein internationales Handbuch zur Fachsprachenforschung und Terminologiewissenschaft. Volume 1. Berlin/New York: de Gruyter. P. 390–397.
16. Göpferich S. A Pragmatic Classification of LSP Texts in Science and Technology. Target 7(1). P. 305–326.
17. Krein-Kühle M. Explicitation in Technical Translation: A Translational Universal? (2009). Translationswissenschaftliches Kolloquium I. Frankfurt/M.: Lang. P. 219–239.
18. Krüger R. Berlin: Frank and Timme The Interface Between Scientific and Technical Translation and Cognitive Linguistics. With Special Emphasis on Explicitation and Implication as Indicators of Translational Text-Context Interaction.
19. Laviosa S. Corpus-based Translation Studies. Theory, Findings, Applications. Amsterdam/New York: Rodopi.
20. Roelcke T. (1999). Fachsprachen. 3rd ed. 2010. Berlin: Schmidt.
21. Vargas Ch. A Pragmatic Model of Text Classification for the Compilation of Special-Purpose Corpora. Francisco Yus (ed.) (2005). Thistles. A Homage to Brian Hughes. Essays in Memoriam. Volume 2. Alicante: University of Alicante. P. 295–315.
22. Vinay J.-P., Darbelnet J. (1995). Comparative Stylistics of French and English (translated and edited by Juan C. Sager and M.-J. Hamel). Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.

УДК 811.111'25'373.43:791-57

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ НЕОЛОГІЗМІВ Анімаційного серіалу «Сімпсони»

Бондаренко О.М.,
доцент кафедри теорії та практики перекладу
Запорізький національний технічний університет

У статті розглядаються складнощі перекладу нових лексичних одиниць анімаційного серіалу «Сімпсони», надаються приклади вдалого та невдалого перекладу, аналізуються способи перекладу, які дозволяють зберегти лексичні та семантичні особливості нових лексичних одиниць серіалу, що сприяє міжкультурній комунікації та ліпшому розумінню вихідної мови.

Ключові слова: неологізм, анімаційний серіал «Сімпсони», способи перекладу, калькування, транслітерація, транскрибування, пряме включення, міжкультурна комунікація.

В статье рассматриваются трудности перевода новых лексических единиц анимационного сериала «Симпсоны». Автор приводит примеры удачного и неудачного перевода, анализирует способы перевода, которые позволяют сохранить лексические и семантические особенности новых лексических единиц, способствуя межкультурной коммуникации и лучшему пониманию языка оригинала.

Ключевые слова: неологизм, анимационный сериал «Симпсоны», способы перевода, калькирование, транслитерация, транскрипция, прямое включение, межкультурная коммуникация.

Bondarenko O.M. "THE SIMPSONS" NEW WORDS TRANSLATION PECULIARITIES

The article draws attention to the complexities of "The Simpsons" new words translation. The author gives examples of apt and ill-considered options of translation from English into Ukrainian. The article emphasizes the necessity of choosing the translation methods helping to save lexical and semantic features of new words, thus promoting intercultural communication and better understanding of the original language.

Key words: neologism, animated sitcom "The Simpsons", translation methods, calquing, transliteration, transcription, direct inclusion, intercultural communication.

Постановка проблеми. Найважливішою умовою існування мови є її безперервний розвиток через появу нових слів. Процес пізнання світу, поява нових понять і нових номінацій,

зміни в суспільному житті, прогрес науки і техніки відбуваються безперервно, тому необхідно забезпечити мовців необхідною кількістю нових лексичних одиниць. В англій-

ській мові як мові міжнародного спілкування з'являється більше нових слів, ніж у будь-якій іншій мові світу. Тому проблема дослідження асиміляції неологізмів і їх перекладу є досить актуальною. Також слід зазначити, що неологізми анімаційного серіалу «Сімпсони» детально ще не вивчалися тож їх переклад українською мовою не був проаналізований з погляду лінгвістики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питання вивчення неологізмів відображені в працях Т.І. Арбекової, І.В. Арнольд, Р.З. Гінзбург, В.І. Заботкіної, Ю.А. Зацного, А.Е. Левицького, С.М. Єнікеєвої, Ю.О. Жлуктенко, Р.К. Махачашвілі. Існує декілька дефініцій неологізму, виокремлено декілька видів неологізмів, надано декілька класифікацій. Незважаючи на невпинний інтерес вчених до дослідження неологізмів, специфіка перекладу неологізмів потребує подальшого вивчення, враховуючи особливості їх утворення та функціонування.

Постановка завдання. Метою дослідження є виявлення найбільш продуктивних способів утворення англійських неологізмів анімаційного серіалу «Сімпсони» та їх перекладу засобами української мови.

Виклад основного матеріалу дослідження. У практиці перекладацької діяльності значне місце займає проблема перекладу неологізмів. Особливо багато нових слів з'являється в науково-технічній мові внаслідок нестримного прогресу науки та техніки, а також його впливу на повсякденне життя. Ці нові слова та терміни заносяться у словники через деякий час. Спираючись на лінгвістичні й екстралінгвістичні знання, перекладач повинен самостійно визначити його значення, враховуючи словотвірні елементи і спираючись на широкий і вузький контекст [1, с. 44].

У перекладацькій практиці, в тих численних випадках, коли відсутній еквівалент перекладу, у разі передачі неологізмів з англійської мови українською використовується транслітерація, транскрибування, калькування, описовий переклад, пряме включення.

Переклад за допомогою транслітерації полягає в тому, що літерами українського алфавіту передаються літери англійського слова. Застосування транскрипції в перекладі полягає в передачі українськими буквами не орфографічної форми, а звучання англійського слова. Переклад неологізмів за допомогою калькування полягає в заміні складових частин, морфем або слів (у разі стійких

словосполучень) одиниці оригіналу їх лексичними відповідниками в мові перекладу, наприклад, *cyber store* – *інтернет-магазин*. Описовий переклад використовується у разі, коли важко передати значення неологізму за допомогою описаних раніше способів. Найчастіше це відбувається в тих випадках, коли предмет, явище або поняття, які позначає неологізм, відсутні в культурі мови перекладу, наприклад, *car sharing* – *спільне користування автомобілем* (наприклад, сусідами) з метою скорочення кількості транспортних засобів на дорогах і зменшення, таким чином, негативної дії на довкілля.

Досить часто спостерігається паралельне використання транскрипції, транслітерації або кальки й опису значення нового слова, яке дається або в самому тексті, або у виносці, або в примітці. Такий спосіб надає можливість поєднувати стислість і економність засобів вираження, властиву транслітерації або транскрипції і калькуванню, з точною і повною передачею сенсу відповідності. Роз'яснивши одного разу значення одиниці, що перекладається, перекладач може надалі використати транслітерацію, транскрипцію або кальку без пояснень.

Коли неологізм не вдається перекласти жодним із «традиційних» способів, застосовується також прийом прямого включення: використання оригінального написання англійського слова в українському тексті. Такий спосіб є шляхом найменшого опору і мінімальних трудовитрат. Найчастіше на сторінках періодичного друку можна зустріти слова, що складаються з двох частин: англійської, зі збереженням оригінального написання, і української: *web-сторінка*, *on-line-доступ* та ін.

Серіал, який вперше з'явився в ефірі 1989 р. і продовжує й досі розважати своїх прихильників по всьому світу, створив впродовж свого існування чималу кількість нових лексичних одиниць. Широко вживані «*D'oh!*» Гомера Сімпсона та «*Ay, caramba!*» Барта не лише стали відомими у всьому світі, а й отримали своє місце в Оксфордському словнику англійської мови.

Багато з них були використані лише один-єдиний раз, тоді як *tomacco* (*tomato* + *tobacco*) і *frogurt* (*frozen jogurt*) спершу з'явилися в уяві авторів серіалу, а згодом були втілені в життя у вигляді реальної рослини та замороженого напою відповідно, вигук невідомої етіології *teh* (прояв відсутності інтересу) широко вживається у мовленні, тому його було включено до Вебстерського словника.

Анімаційний серіал «Сімпсони» є унікальним культурним феноменом. Окрім мультиплікаційних героїв, кожен із яких відображає певний соціальний шар або групу, серіал містить алюзії на різноманітні події та явища як локального, так і міжнародного характеру. Кожна з цих подій обирається сценаристами, так чи інакше спираючись на американський соціум і його фонові знання. І через досить велику відмінність між фоновими знаннями пересічного американця й українця автори дубляжу вдаються до численних трансформацій для досягнення адекватного перекладу. Україномовна версія «Сімпсонів» сприймається глядачем як окремий незалежний продукт із низкою влучно озвучених персонажів, із досить знайомим побутом, звичною побутовою мовою та зрозумілими жартами. Відповідно, переклад досягає головної мети: відтворити авторський задум – висміяти типові вади суспільства, втіливши їх зрозумілою мовою через яскраві образи.

Перекладом та адаптацією мультсеріалу українською мовою займався Федір Сидорук. Він не лише перекладав неологізми, але й адаптував серії для повного культурного, історичного та соціального сприйняття українським глядачем. Наприклад, часто об'єктами адаптації стають назви страв і продуктів, незнайомі українській спільноті. Так, *картопляний салат* перетворюється на *олив'є*: *Why don't you capture me some more potato salad?* – *Захопи мені ще трохи олив'є*. А *«eat my shorts!»* Барта, як *«вкуси мене за шорти»*. Фрази Неда Фландерса зазвичай перекладаються за допомогою зменшувально-емоційних суфіксів. Наприклад, *«Hey-Diddly-Ho!»* перекладається як *«Здоровенькі були!»*; *«Neighborino!»* – *«Сусідоньки»*.

Попри безсумнівні вдачі, загалом українські перекладачі не звертають достатньої уваги на переклад неологізмів. Дуже часто автори українських адаптованих сценаріїв уникають використання новоутворених слів, замінюючи їх на нейтральну лексику або ж взагалі не перекладаючи. Можливо це пов'язано з тим, що значення слова не зовсім точно розуміється насамперед самим перекладачем. Це є виправданим, якщо для перекладу пропонується авторський неологізм, okazionalizm. Але неологізм *«to embiggen»* виявився настільки вдалим, що через декілька років після виходу серіалу офіційно включено до «Американського словника англійської мови». Ігнорування стилістично забарвлених лексичних одиниць може призвести до втрати

комічного, психологічного або ж розважального ефекту. Так, наприклад, у епізоді «Lisa the Iconoclast», жоден із неологізмів не був перекладений:

Jebediah: [on film] A noble spirit embiggens the smallest man.

Edna: Embiggens? I never heard that word before I moved to Springfield.

Ms. Hoover: I don't know why. It's a perfectly cromulent word [2].

Студія «Пілот» запропонувала такий варіант перекладу:

Джебедай: Благородний дух робить великою найменшу людину.

Една: Дивно... Take гарне гасло, а ми його ніколи не вживаємо.

Місс Хувер: Я теж дивуюся. Воно надихає кожного.

Зважаючи на контекст і значення виділених неологізмів, ми запропонували власний варіант, котрий, на нашу думку, краще передаватиме значення слів:

Джебедай: Благородний дух звеличить / піднесе до небес навіть маля / нікчему.

Една: Звеличить? Це що, якийсь Спрінгфілдський діалект?

Місс Хувер: Може й так. Але це слово підходить до усього просто ідеально!

У деяких випадках перекладачі використовують фразеологічні вислови задля передачі значення певного неологізму. На нашу думку, такий спосіб перекладу невідомих одиниць є досить вдалим, оскільки він не лише розкриває суть новоутвореного слова, але й одночасно адаптує репліку для українського глядача. Розглянемо декілька прикладів:

Marge: Bart, it's so sweet of you to take the family out to Krusty Burger.

Bart: Hey, some people in this family are doers, and some are don'ters [3].

Мардж: Барт, це так мило з твого боку запросити нас до Красті Бургеру.

Барт: Одні працюють, а інші тільки базикають...

Ми ж звернулися до більш сталого виразу і запропонували такий варіант перекладу:

Мардж: Барт, це так мило з твого боку запросити нас до Красті Бургеру.

Барт: Знаєш, мамо, не всі у нашій родині вміють тільки байдики бити...

В епізоді «Miracle on Evergreen Terrace» використовується досить сумнівний неологізм. З одного боку, він відповідно стилістично й емоційно забарвлений, а з іншого, його можна віднести до табушованої лексики. Йдеться про прикметник *crapacular*. Судячи

з контексту та персонажа, котрому належить ця репліка, її слід було б перекласти більш неформальною лексикою, а ніж це зробила студія «Пілот»:

Bart: It's craptacular [4].

Барт: Гірше не буває.

Якщо ми проаналізуємо складові частини цього неологізму, то побачимо досить книжне, літературне, витончене слово *spectacular*, поєднане з табуйованим словом *crap*. За логікою телескопії як морфологічного способу словотворення частина слова, яка має найбільше семантичне навантаження, залишається без змін. З огляду на особистість Барта Сімпсона та його постійні саркастичні зауваження та глузування, цілком зрозуміло, чому табуйоване слово є семантичним центром висловлювання. Вжити подібне слово у перекладі не можна з етичних міркувань. Ми пропонуємо власний варіант перекладу, якій повністю відповідає атмосфері та стилістиці анімаційного серіалу, передає характер персонажа та чудово описує події на екрані:

Барт: Дідько, оце так панорамка...

Деякі неологічні вирази були опрацьовані перекладачами настільки вдало, що у нас навіть не виникло жодних ідей стосовно їх трансформації. Так, наприклад, в епізоді «Bart on the Road», неологізм було перекладено за допомогою додавання морфем латинської мови, яка у цьому контексті асоціюється із зарозумілістю:

Lisa: It's not fair. I'm the best student in school, how come I never heard about this competition?

Bart: Maybe because you are, as we say in Latin, a «dorkus malorkus» [5].

Ліза: Це несправедливо! Найкраще в школі учуся я! Чому я вперше чую про цю олімпіаду?

Барт: Тому що ти, як казали римляни, – ботанус занудас!

Іншим яскравим прикладом українського перекладу є неологічна єдність з епізоду «Bart to the Future»: «*Smell ya later!*» [6]. Студія «Пілот» запропонувала зрозумілий українському глядачеві, комічний і відповідно забарвлений варіант перекладу: «*Знюхає-мося!*»

Перелік неологізмів з анімаційного фільму «Сімпсони» є досить довгим. Ми представили найяскравіші приклади неологічних одиниць із їх значенням, адже не завжди неологізми в цьому серіалі перекладені українською мовою.

На нашу думку, українські перекладачі досить часто нехтують важливими деталями у перекладі неологізмів. Вони не намага-

ються створити нове слово в українській мові, уникають транслітерації та транскрипції, що в більшості випадків є абсолютно вірним рішенням, але не пояснюють значення нової лексичної одиниці. Тільки якщо в українській мові вже існує вдалий еквівалент виразу, українські сценаристи замінюють ним неологізм у сценарії оригіналу.

Загалом, український переклад серіалу «Сімпсони» вважається одним із найкращих і найсмішніших у світі. Проте, маючи можливість подивитися серіал мовою оригіналу та порівняти з українською версією, ми дійшли висновку, що його переклад не є досконалим. Втрати у процесі перекладу виявляються значними. Цілком зрозуміло, що події внутрішнього життя іншої країни не завжди викликають необхідних асоціацій у іншомовного глядача. Перекладач може додати коментар, але уповільнюється темп дії, що вкрай небажано для анімаційного фільму. Якісний переклад потребує врахувати багато екстралінгвістичних чинників: етичні, психологічні характеристики цільової аудиторії, специфіку мови та культури країни, для якої текст призначений. Все це дуже ускладнює завдання перекладача. Але, на превеликий жаль, велика кількість чудових жартів все ж зникає, оскільки перекладачі занадто адаптують незнайомі слова або зовсім не перекладають їх. Не передається мовна гра, каламбури, порушується рима і ритм висловлювань персонажів.

Висновки з проведеного дослідження.

Були переглянуті та законспектовані сценарії, проаналізовані та порівняні переклади чотирьох серій серіалу «Сімпсони». Задля досягнення мети ми провели теоретичний аналіз способів утворення неологізмів і їх перекладу. Також ми дійшли висновку, що українські перекладачі приділяють недостатньо уваги перекладу новоутворених лексичних одиниць.

Спираючись на сценарії серіалу «Сімпсони», які були переглянуті під час написання дослідницької роботи, були виділені найбільш вживані нові лексичні одиниці, які ввійшли до лексичного складу англійської мови. Вони використовуються не лише глядачами серіалу, але й вже були офіційно занесені до словників, які використовують серіал як першоджерело. Проаналізувавши український переклад цих неологізмів, ми дійшли висновку, що вони перекладаються або ж транскрибуванням, або ж повністю ігноруються.

Дослідивши власне неологізми з серіалу «Сімпсони» на основі компаративного аналізу оригінального сценарію й українського адаптованого перекладу, ми звернули увагу на структурні та семантичні особливості нових лексичних одиниць із вищезазначеного серіалу, а також запропонували власні варіанти перекладу. Переклад є своєрідним посередником між різними культурами, тому подібні дослідження будуть сприяти міжкультурній комунікації та кращому розумінню мови оригіналу.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Волков С.С, Сенько Е.В. Неологизмы и внутренние стимулы языкового развития. JL.: Наука, 1983. С. 43–57.
2. Bart on the Road. URL: <http://www.simpsonsarchive.com/episodes/3F17.html>.
3. Bart to the Future. URL: <http://www.simpsonsarchive.com/episodes/BABF13.txt>.
4. Lisa the Iconoclast. URL: <http://www.simpsonsarchive.com/episodes/3F13.html>.
5. Lisa the Tree Hugger. URL: <http://www.simpsonsarchive.com/episodes/CABF01.txt>.
6. Miracle on Evergreen Terrace. URL: <http://www.simpsonsarchive.com/episodes5F07.txt>.

УДК 81.255

ПЕРЕКЛАД АВТОРСЬКИХ НЕОЛОГІЗМІВ У КІНЕМАТОГРАФІ (НА МАТЕРІАЛІ КІНОФІЛЬМУ «ВЕЛИКИЙ ДРУЖНИЙ ВЕЛЕТЕНЬ»)

Великорода Ю.М., к. філол. н.,
доцент кафедри англійської філології

Клюка В.В., студентка факультету іноземних мов
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

У статті проаналізовані тактики та стратегії перекладу авторських неологізмів на матеріалі кінофільму для дітей «Великий дружній велетень» за однойменним романом Роальда Дала. Проведено аналіз перекладу оказіональних одиниць з англійської мови на українську за типологією тактик перекладу Жана-Поля Віне та Жана Дарбельне. Визначено основні тактики та стратегію перекладу авторських неологізмів у досліджуваному матеріалі.

Ключові слова: тактики перекладу, стратегії перекладу, мовна гра, авторські неологізми, адаптація.

В статье проанализированы тактики и стратегии перевода авторских неологизмов на материале фильма для детей «Большой и добрый великан», за одноименным романом Роальда Даля. Проведен анализ перевода окказиональных единиц с английского языка на украинский по типологии тактик перевода Жана-Поля Вине и Жана Дарбельне. Определены основные тактики и стратегия перевода авторских неологизмов в исследованном материале.

Ключевые слова: тактики перевода, стратегии перевода, языковая игра, авторские неологизмы, адаптация.

Velykoroda Yu.M., Kliuka V.V. TRANSLATION OF AUTHOR'S NEOLOGISMS IN CINEMATOGRAPHY (ON THE EXAMPLE OF THE FILM "BIG FRIENDLY GIANT")

This article investigates tactics and strategies for the translation of author's neologisms in the film "Big Friendly Giant", based on Roald Dahl's novel of the same name. The authors have analysed the translation of occasionalisms from English into Ukrainian according to the translation solutions classification by Vinay and Darbelnet. The main solutions and strategy for the translation of author's neologisms in the studied material have been determined.

Key words: translation solutions, translation strategy, language play, author's neologisms, adaptation.

Постановка проблеми. Авторські неологізми становлять особливу проблему для теорії та практики перекладу, оскільки в оригіналі такі одиниці нерідко створюються для відображення особливої мовної картини світу, а механізми їх творення далеко не завжди можуть збігатися у неспоріднених мовах. Медійний дискурс загалом, і кінодискурс як один із його різновидів зокрема, за своєю

природою сприймається більш безпосередньо, аніж літературний текст. Естетичний ефект авторських неологізмів у кінотворі передбачає більшу безпосередність, адже його реципієнт одночасно сприймає аудіо та візуальний канали комунікації, які взаємодоповнюють одне одного. Така властивість кінотвору вимагає від перекладача особливої уваги до відтворення відхилень від мовної